

ОПШТИ ЕТИЧКИ КОДЕКС У ТУРИЗМУ

ПРЕАМБУЛА

Ми, чланови Светске туристичке организације (WTO), окупљени на Генералној скупштини у Сантјагу, Чиле, првог дана октобра 1999. године,

Потврђујемо циљеве постављене Чланом 3. Статута Светске туристичке организације, свесни "одлучујуће и централне" улоге ове Организације, признате од стране Генералне скупштине Уједињених нација, у промоцији и развоју туризма, с обзиром на допринос привредном развоју, међународном разумевању, миру, напретку и универзалном поштовању и очувању људских права и основних слобода за све, без обзира на расу, пол, језик или религију,

Чврсто верујући да, кроз директне, спонтане и непосредне контакте које подстиче између људи и жена различитих култура и начина живота, туризам представља виталну снагу мира и фактор пријатељства и разумевања међу људима света,

У сагласности са начелом о усклађивању заштите природног окружења, привредног развоја и борбе против сиромаштва на одрживи начин, како су то формулисале Уједињене нације 1992. године на "Земаљском Самиту" у Рио де Женеиру и изразиле у Агенди 21, усвојеној том приликом,

Узимајући у обзир брз и континуиран раст, прошли и очекивани, туристичке активности, било из разлога одмора, бизниса, културе, религије или здравља, и њено снажно деловање, и позитивно и негативно, на окружење, привреду и друштво и емитивних и рецетивних земаља, на локалне заједнице и домаће становништво, као и на међународне односе и трговину,

Са циљем промовисања одговорног, одрживог и универзално прихватљивог туризма у оквиру права свих особа да користе своје слободно време за одмор или путовање, уз поштовање избора друштава свих људи,

Али убеђени да светска туристичка привреда у целини може много постићи радећи у окружењу које фаворизује тржишну економију, приватну иницијативу и слободну трговину и које служи оптимизацији њених благотворних ефеката на стварање богатства и запослености,

Такође чврсто уверени да, обезбеђењем једног броја принципа и одређеног броја правила којих се придржава, одговорни и одрживи туризам није ни у ком случају инкомпатибилан са растућом либерализацијом услова који владају трговином услугама, под чијим окриљем предузећа овог сектора раде, и да је могуће ускладити у овој делатности економију и екологију, окружење и развој, отвореност према међународном тржишту и заштиту друштвеног и културног идентитета,

Узимајући у обзир да, уз овакав приступ, сви учесници у развоју туризма - национална, регионална и локална администрација, предузећа, пословна удружења, запослени у овом сектору, невладине организације и тела свих врста која припадају туристичкој привреди, као и локалне заједнице, медији и сами туристи, имају различите, али међузависне одговорности у појединачном и друштвеном развоју туризма и да ће формулације њихових појединачних права и обавеза допринети остварењу овог циља,

Посвећени, сагласно циљевима којима тежи и сама Светска туристичка организација од усвајања резолуције 364 (ХИИ) на својој Генералној скупштини 1997. године (Истанбул), промовисању истинског партнерства између јавних и приватних учесника у развоју туризма, и желећи да видимо како се проширује партнерство и сарадња те врсте, на отворен и уравнотежен начин, на односе између емитивних земаља и земаља домаћина и њихових туристичких привреда,

Надовезујући се на Декларацију из Маниле 1980. године о Светском туризму и о Друштвеном утицају на туризам из 1997. године, као и на Правилник и Кодекс у туризму, усвојене у Софији 1985. године под окриљем WTO-а,

Али верујући да би ови инструменти требало да буду допуњени скупом међузависних принципа за њихово тумачење и примену, на којима би учесници у развоју туризма требало да обликују

своје понашање на почетку двадесетпрвог века,

Користећи, за потребе овог инструмента, дефиниције и класификације применљиве на путовања, а посебно појмове "посетилац", "туриста" и "туризам", како је усвојено на Међународној конференцији у Отави, одржаној од 24. до 28. јуна 1991. године и одобрено 1993. године од стране Комисије за статистику Уједињених нација на њеној двадесетседмој седници,

Упућујући посебно на следеће инструменте:

- Универзалну декларацију о људским правима, од 10. децембра 1948. године;
- Међународни споразум о економским, социјалним и културним правима, од 16. децембра 1966. године;
- Међународни споразум о грађанским и политичким правима, од 16. децембра 1966. године;
- Варшавску конвенцију о међународном цивилном авиосообраћају од 7. децембра 1944. године, и у вези са њом Токијску, Хашку и Монтреалску конвенцију;
- Конвенцију о царинским олакшицама у туризму, од 4. јула 1954. године, и Протокол који се односи на ову Конвенцију;
- Конвенцију која се односи на заштиту светске културне и природне баштине, од 23. новембра 1972. године;
- Декларацију из Маниле о светском туризму, од 10. октобра 1980. године;
- Резолуцију са шестог заседања Генералне скупштине WTO (Софија), којом се усваја Правилник и Кодекс у туризму, од 26. септембра 1985. године;
- Конвенцију о правима детета, од 26. јануара 1990. године;
- Резолуцију са деветог заседања Генералне скупштине WTO (Буенос Аирес) која се посебно односи на олакшање услова путовања и сигурност и безбедност туриста, од 04. октобра 1991. године;
- Декларацију из Рија о окружењу и развоју, од 13. јуна 1992. године;
- Општи споразум о трговини услугама, од 15. априла 1994. године;
- Конвенцију о биодиверзитету, од 06. јануара 1995. године;
- Резолуцију са једанаестог заседања Генералне скупштине WTO (Каиро) о превенцији организованог секс туризма, од 22. октобра 1995. године;
- Стокхолмску декларацију, од 28. августа 1996. године, против комерцијалне сексуалне експлоатације деце;
- Декларацију из Маниле о друштвеном утицају туризма, од 22. маја 1997. године;
- Конвенције и препоруке које је усвојила Међународна организација рада у области колективних уговора, забране принудног рада и рада деце, заштите права домаћег становништва и подједнаког третмана без дискриминације на радном месту;

афирмишемо право на туризам и на слободу туристичких кретања,

изражавамо нашу жељу да промовишемо један правичан, одговоран и одржив светски поредак у туризму, чије користи ће поделити сви сектори друштва у контексту једне отворене и либерализоване међународне економије и

свечано усвајамо, у складу са овим циљевима, принципе Општег етичког кодекса у туризму.

НАЧЕЛА

Члан 1

Допринос туризма узајамном разумевању и поштовању између народа и друштава

- (1) Разумевање и унапређење етичких вредности заједничких људском роду, као и усмерење ка толеранцији и поштовању разноврсности религиозних, филозофских и моралних убеђења, су темељ и последица одговорног туризма; учесници у развоју туризма и сами туристи требало би да поштују друштвену и културну традицију и обичаје свих људи, укључујући мањине и домородачко становништво, и да признају њихову вредност;*
- (2) Туристичке активности би требало да буду вођене у складу са особеностима и традицијом региона и земаља домаћина, а у складу са њиховим законима, навикама и обичајима;*
- (3) Представници локалних заједница, с једне стране, и локални стручњаци, с друге стране, требало би да међусобно сарађују и да поштују туристе који их посећују, и да упознају њихов начин живота, укусе и очекивања; образовање и обука који се пружају стручњацима треба да допринесу гостољубивој добродошлицы;*
- (4) Задатак је власти да обезбеде заштиту туриста и посетилаца и њихове имовине; оне морају посветити посебну пажњу сигурности страних туриста због могуће посебне осетљивости; оне треба да олакшају увођење специфичних начина информисања, заштите, обезбеђења, осигурања и помоћи у складу са њиховим потребама; било какви напади, напастовања, киднаповања или претње туристима или радницима у туристичкој привреди, као и намерно уништавање туристичких објеката и културне или природне баштине, треба да буду оштро осуђени и кажњени, у складу са њиховим односним националним законима;*
- (5) Током путовања, туристи и посетиоци не треба да чине било какве криминалне радње или било које радње које се сматрају криминалним према законима земље коју посећују, као и да се уздрже од било каквог понашања које би локално становништво могло да осети као увредљиво или штетно, или које вероватно оштећује локално окружење; они треба да се уздрже од било какве незаконите трговине дрогом, оружјем, антиквитетима, заштићеним врстама и производима и супстанцама које су опасне или забрањене националним прописима;*
- (6) Туристи и посетиоци имају одговорност да се упознају, чак и пре свог поласка, са карактеристикама земаља које се припремају да посете; они морају бити свесни здравственог и сигурносног ризика својственог сваком путовању ван њиховог уобичајеног окружења, те да се понашају на такав начин да минимизирају ове ризике;*

Члан 2

Туризам као средство индивидуалног и колективног испуњења

- (1) Туризам, делатност најчешће повезана са одмором и релаксацијом, спортом и приступом култури и природи, треба да буде планиран и спровођен као привилеговано средство за појединачно и групно испуњење; када се обавља довољно отворено и без предрасуда, он је незаменљив чинилац самообразовања, узајамне толеранције и учења о легитимним разликама између народа и култура и о њиховој разноврсности;*
- (2) Туристичке активности морају поштовати једнакост мушкараца и жена; оне треба да промовишу људска права и, нарочито, индивидуална права најосетљивијих група, посебно деце, старијих, хендикепираних, етничких мањина и домородачког становништва;*

(3) *Експлоатација људских бића у било којој форми, нарочито сексуалној, посебно кад се односи на децу, у супротности је са фундаменталним циљевима туризма и представља негацију туризма; с тим у вези, у складу са међународним правом, против ње се треба енергично борити у сарадњи са свим заинтересованим државама и кажњавати је, без уступака, од стране националних законодавстава како земаља које се посећују тако и земаља из којих потичу извршиоци ових дела, чак и када су изведени у иностранству;*

(4) *Путовање у сврху религије, здравља, образовања и културе или језичке размене су нарочито корисни облици туризма, који заслужују подршку;*

(5) *Увођење у планове образовања предавања о вредности туристичке размене, њеном економском, социјалном и културном доприносу, а такође и о њеним ризицима, треба да буде подстицано;*

Члан 3

Туризам, фактор одрживог развоја

(1) *Сви учесници у развоју туризма треба да чувају природну средину, у циљу достизања стабилног, континуираног и одрживог привредног раста, усклађеног са правичним задовољавањем потреба и тежњи садашње и будућих генерација;*

(2) *Сви облици развоја туризма који су корисни за очување ретких и драгоцених ресурса, нарочито воде и енергије, као и за избегавање, колико год је то могуће, производње отпада, треба да добију приоритет и буду подстакнути од стране националних, регионалних и локалних власти;*

(3) *Равномерно распоређени токови туриста и посетилаца у времену и простору, посебно оних који су резултат годишњих одмора и школских распуста, и још равномернија расподела одмора, потребни су да би се смањио притисак туристичке активности на околину и повећао њен корисни утицај на туристичку привреду и локалну економију;*

(4) *Туристичка инфраструктура треба да буде тако осмишљена, а туристичке активности програмиране, да штите природну баштину сачињену од екосистема и биодиверзитета и да чувају угрожене дивље врсте; учесници у развоју туризма, а посебно туристички посленици, треба да се сложе око увођења ограничења или забрана својих активности када се оне спроводе у нарочито осетљивим областима: пустињама, поларним или високо-планинским подручјима, приобалним подручјима, тропским шумама или мочварама, повољним за стварање резервата природе или заштићених подручја;*

(5) *Туризам у природи и екотуризам су признати као нарочито корисни за побољшање и унапређење положаја туризма, јер обезбеђују поштовање природне баштине и локалног становништва и усклађени су са укупним капацитетима подручја;*

Члан 4

Туризам, корисник културне баштине човечанства који доприноси њеном унапређивању

(1) *Туристички ресурси припадају заједничкој баштини човечанства; заједнице на чијој територији се они налазе имају посебна права и обавезе према њима;*

(2) *Туристичка политика и активности треба да буду вођене са поштовањем за уметничко, археолошко и културно наслеђе, које треба да заштите и пренесу будућим генерацијама; нарочита пажња треба да буде посвећена очувању и одржавању споменика, светилишта и музеја, као и археолошких и историјских локалитета, који морају бити широко отворени за туристичке посете; треба дати подршку јавном приступу предметима културе и споменицима у приватном власништву, уз поштовање права њихових власника, као и религиозним здањима, без нарушавања редовних потреба богослужења;*

(3) *Финансијска средства добијена од посета локалитетима културе и споменицима треба, барем делимично, да буду коришћена за одржавање, заштиту, развој и улепшавање ове баштине;*

(4) Туристичке активности треба да буду планиране на такав начин да омогуће традиционалним производима културе, заната и фолклора да опстану и напредују, а не да изазову њихово назадовање и стандардизацију;

Члан 5

Туризам, корисна делатност за земље и друштва домаћине

(1) Локално становништво треба да буде повезано са туристичким активностима и учествује у правичној расподели економских, друштвених и културних користи које оне стварају, а нарочито у директном и индиректном запошљавању које из њих произлази;

(2) Туристичка политика треба да буде тако примењена да помаже раст животног стандарда становништва у регионима који се посећују и да задовољи њихове потребе; планирање, архитектонски прилаз и управљање туристичким местом и смештајем треба да имају за циљ да их интегришу, у највећој мери, у локалну економију и социјални миље; када је степен квалификације подједнак, приоритет треба дати локалној радној снази;

(3) Посебну пажњу треба обратити на специфичне проблеме приобалних подручја и острвских територија и осетљивих руралних и планинских региона, којима туризам често представља ретку прилику за развој, насупрот опадању традиционалних економских активности;

(4) Туристички стручњаци, нарочито инвеститори, вођени прописима који су донеле јавне власти, треба да израде студије о утицају њихових развојних пројеката на окружење и природну околину; они такође треба да доставе, са највећом отвореношћу и објективношћу, информације о својим будућим програмима и очекиваним последицама и да гаје дијалог њиховом садржају са заинтересованим становништвом;

Члан 6

Обавезе учесника у развоју туризма

(1) Туристички стручњаци имају обавезу да обезбеде туристима објективне и истините информације о одређеним местима и о условима путовања, пријема и боравка; они треба да обезбеде да уговорне клаузуле предложене њиховим клијентима буду лако разумљиве што се тиче врсте, цене и квалитета услуга које се обавезују да ће извршити, као и новчане надокнаде коју ће исплатити у случају једностраног раскида уговора са своје стране;

(2) Туристички стручњаци, онолико колико зависи од њих, треба да воде рачуна, у сарадњи са јавним властима, о безбедности и сигурности, спречавању незгода, здравственој заштити и исправности хране за оне који траже њихове услуге; исто тако, треба да обезбеде постојање одговарајућих система осигурања и помоћи; треба да прихвате писане обавезе прописане националним прописима и исплате правичну надокнаду у случају непридржавања уговорних обавеза;

(3) Туристички стручњаци, онолико колико зависи од њих, треба да допринесу културном и духовном задовољењу туриста и да им омогуће, током њихових путовања, исповедање њихове религије;

(4) Власти емитивних држава и земаља домаћина, у сарадњи са заинтересованим стручњацима и њиховим удружењима, треба да обезбеде постојање неопходних механизма за обештећење туриста у случају банкротства предузећа које је организовало њихово путовање;

(5) Владе имају право - и дужност - посебно када су у питању кризе, да информишу своје држављане о ванредним околностима, или чак и опасностима, с којима се могу сусрести током својих путовања у иностранство; њихова је одговорност, у сваком случају, за објављивање непроверених или преувеличаних информација које наносе штету земљама домаћинима и интересима њихових сопствених оператора; садржаји препорука о путовањима зато треба да буду раније размотрени са властима земаља домаћина и заинтересованим стручњацима; формулисане препоруке треба да буду стриктно сразмерне озбиљности ситуације и ограничене на географска подручја где су настале ванредне околности; овакве

препоруке треба да буду ограничене или укинуте чим се врате нормални услови;

(6) Штампа, а нарочито специјализована туристичка штампа и други медији, укључујући модерна средства електронске комуникације, треба да објављују истините и уравнотежене информације о догађајима и ситуацијама које би могле утицати на токове туриста; они такође треба да обезбеде правовремене и поуздане информације корисницима туристичких услуга; нове комуникационе и електронске комерцијалне технологије такође треба развијати и користити у ове сврхе; у случају медија, нипошто не треба промовисати "секс туризам";

Члан 7

Право на туризам

(1) Могућност директног и личног приступа откривању и уживању у свим ресурсима планете представља подједнако право свих становника света; растуће свеобухватно учешће у националном и међународном туризму треба да буде сматрано једним од најбољих могућих израза одрживог раста слободног времена, те на том путу не треба постављати препреке;

(2) Универзално право на туризам мора се сматрати последицом права на одмор и слободно време, укључујући разумно ограничење радних часова и периодичне плаћене одморе, који су гарантовани Чланом 24 Универзалне декларације о људским правима и Чланом 7д Међународне конвенције о економским, социјалним и културним правима;

(3) Социјални туризам, а посебно асоцијативни туризам, који олакшавају широко распрострањено располагање слободним временом, путовањима и одморима, треба да се развијају уз подршку власти;

(4) Породични, омладински, студентски, туризам старијих људи и туризам за инвалиде, треба да буду подстицани и олакшавани;

Члан 8

Слобода туристичких кретања

(1) У сагласности са међународним правом и националним законодавством, туристи и посетиоци треба да имају користи од слободе кретања у оквиру својих земаља и из једне државе у другу, у складу са Чланом 13 Универзалне декларације о људским правима; треба да имају приступ туристичким и културним локалитетима без подвргавања прекомерним формалностима или дискриминацији;

(2) Туристи и посетиоци треба да имају приступ свим доступним облицима комуникације, интерним и екстерним; треба да имају корист од брзог и лаког располагања локалним административним, правним и здравственим услугама; треба да буду слободни да контактирају конзуларне представнике својих земаља, у складу са дипломатским конвенцијама које су на снази;

(3) Туристи и посетиоци треба да имају иста права као и грађани земље коју посећују, у вези са поверљивошћу личних података и информација које се односе на њих, посебно када се ти подаци чувају електронски;

(4) Административне процедуре које се односе на граничне прелазе, било да оне потпадају под надлежност државе или резултирају из међународних споразума, као што су визе или здравствене и царинске формалности, треба да буду прилагођене, колико год је то могуће, тако да максимално олакшају слободу путовања и широко отворени прилаз међународном туризму; споразум између група земаља у циљу усклађивања и поједностављења процедура треба подржавати; специфичне таксе и намети које кажњавају туристичку привреду и подривају њену конкурентност треба да буду постепено одстрањиване или кориговане;

(5) У зависности од економске ситуације у земљама из којих долазе, путници треба да имају приступ одређеној суми конвертибилне валуте потребне за њихова путовања;

Члан 9

Права радника и предузетника у туристичкој привреди

(1) *Фундаментална права запослених и самосталних радника у туристичкој привреди и сродним делатностима треба да буду гарантована, под надзором националне и локалне администрације и земаља из којих долазе и земаља домаћина, са нарочитом пажњом која се поклања специфичним ограничењима везаним посебно за сезонски карактер њихове делатности, глобалну димензију њиховог привређивања и флексибилност која се често захтева од њих по природи посла;*

(2) *Запослени и самостални радници у туристичкој привреди и сродним делатностима имају право и обавезу да стичу одговарајућу почетну и сталну обуку; треба да им буде дата адекватна социјална заштита; несигурност посла треба да буде што је могуће више ограничена; а посебан статус, нарочито у односу на социјалну помоћ, треба да се пружи сезонским радницима у сектору;*

(3) *Било које физичко или правно лице, уколико он, она или оно има неопходне способности и квалификацију, треба да има право да развија своју професионалну делатност у области туризма у складу са важећим националним законима; предузетници и инвеститори - посебно у области малих и средњих предузећа, треба да имају права на слободан приступ туристичком сектору уз минимум законских и административних ограничења;*

(4) *Размена искустава која се нуди руководству и радницима из различитих земаља, било да су запослени или не, доприноси подстицању развоја светске туристичке привреде; ова кретања треба да буду олакшана колико год је то могуће, уз придржавање важећих националних закона и међународних конвенција;*

(5) *Као незаменљиви фактор солидарности у развоју и динамичном расту међународне размене, мултинационалне компаније у туристичкој привреди не би требало да искоришћавају доминантну позицију коју понекад заузимају; оне треба да избегну да постану средство вештачког увођења културних и друштвених модела на локалне заједнице, у замену за слободу да инвестирају и тргују, која треба да буде потпуно призната; оне треба да учествују у локалном развоју, избегавајући прекомерну репатријацију својих профита или подстицање увоза, чиме умањују свој допринос привреди у коју су укључене;*

(6) *Партнерство и успостављање уравнотежених односа између предузећа емитивних земаља и земаља домаћина доприноси одрживом развоју туризма и равномерној расподели користи од његовог раста;*

Члан 10

Спровођење начела Општег етичког кодекса у туризму

(1) *Јавни и приватни учесници у развоју туризма треба да сарађују на увођењу ових начела и да прате њихову ефикасну примену;*

(2) *Учесници у развоју туризма треба да признају улогу међународних институција, међу којима на првом месту Светске туристичке организације, и невладиних организација са компетенцијама у области промоције и развоја туризма, заштите људских права, окружења и здравља, са дужним поштовањем за општа начела међународног права;*

(3) *Ови учесници треба да искажу своју намеру да било какве спорове који се тичу спровођења или интерпретације Општег етичког кодекса у туризму, упуте на усклађивање непристрасном трећем телу, познатом као Светски комитет за етику туризма.*